

Thăng Lộ Nội

Tiểu Tử

Một người bạn làm việc lâu năm ở Côte d'Ivoire (Phi Châu) hay tin tôi đã qua Pháp; vẫn còn thất nghiệp, bèn giới thiệu tôi cho Công ty Đường Mía của quốc gia. Không biết anh ta nói thế nào mà họ nhận tôi ngay, còn gửi cho tôi vé máy bay nữa!

Xưa nay, tôi chưa từng quen một người da đen gốc Phi Châu nào hết. Và chỉ có vài khái niệm thô sơ về vùng Phi Châu da đen như là Ở đó nóng lắm, đất đai còn nhiều nơi hoang vu, dân chúng thì da đen thui lùì, tối ngày vỗ trống, rồi nhảy tưng tưng.v.v.... Vì vậy, tôi hơi ...ngán. Nhưng cuối cùng rồi tôi cũng quyết định, qua xứ da đen để làm việc, danh dự hơn là ở lại Pháp để tháng tháng vác mặt Việt Nam đi xin trợ cấp đầu nọ, đầu kia...

Nơi tôi làm việc tên là Borotou. Tôi hơi dài dòng ở đây để thấy tôi đi "làm lại cuộc đời" ở một nơi hoang vu hẻo lánh mà cảnh trí thì chẳng có gì hấp dẫn hết! Thêm vào đó, tôi là người Á Đông duy nhất làm việc chung với Tây trắng (chỉ có năm người) và Tây đen (đồng vô số kẻ). Ở đây, thiên hạ gọi tôi là "le chinois" - thăng Tàu - Suốt ngày, suốt tháng tôi chỉ nói có tiếng Pháp. Cho nên, lâu lâu thêm quá, tôi soi gương rồi ...nói chuyện với tôi bằng tiếng Việt, trông giống như thăng khùng! Chưa bao giờ tôi thấy tôi cô đơn bằng những lúc tôi đối diện tôi trong gương như vậy.

Một hôm, sau hơn tám tháng "ở rừng", tôi được gọi về Abidjan để họp (Đây là lần đầu tiên tôi được về thủ đô). Anh tài xế đen đưa tôi ra Touba. Chúng tôi đến phi trường lối một giờ trưa. Sau khi phụ tôi gửi hành lý, anh tài xế nói:

- Tôi ra ngủ trưa ở trong xe. Chờ Patron (ông chủ) đi được rồi tôi mới về.

Ở xứ da đen, họ dùng từ "Patron" để gọi ông chủ, ông xếp, người có địa vị, có tiền, người mà họ nể nang.v.v... Nghe quen rồi, chẳng có gì chói lố tai hết!

Tôi nói:

- Về đi! Đâu cần phải đợi! Không khí nóng bức. Mấy cái quạt trần quay vù vù, cộng thêm mấy cây quạt đứng xoay qua xoay lại, vậy mà cũng không đủ mát. Thiên hạ ngủ gà ngủ gật., tôi cũng ngả người trên lưng ghế, lim dim... Trong lúc tôi thiu thiu ngủ thì loáng thoáng "nghe có ai ca vọng cổ". Tôi mở mắt nhìn quanh thấy không có gì, bèn thờ dài, nghĩ: "Tại mình nhớ quê hương xứ sở quá nên trong đầu nghe ca như vậy". Rồi lại nhắm mắt lim dim... Rồi tôi lại nghe vọng cổ nữa. Mà lần này nghe rõ câu ngân nga trước khi "xuống hò", "*Mỗi buổi hoàng hôn tôi vẫn đứng đây để nhìn từng chiếc phi cơ cất ...cánh Rồi khuất dần sau khói trắng sương.....ch ... iều. Tôi nhớ Quê Hương và mong đợi ngày ...dzia.*"

Đúng rồi! Không phải tôi đang mơ, mà rõ ràng có ai đang ca vọng cổ ngoài kia. Tôi nhìn ra hướng đó, thấy xa xa dưới lùm cây dại có một người da đen nằm võng. Và chỉ có người đó thôi. Lạ quá! Người da đen đâu có nằm võng. Phong tục của họ là nằm một loại ghế dài bằng gỗ cong cong. Ngay như loại ghế bố thường thấy nằm dưới mấy cây dù to ở bãi biển ...họ cũng không dùng nữa. Tò mò, tôi bước ra, đi về hướng đó để xem là ai vừa ca vọng cổ lại vừa nằm võng đong đưa. Thì ra là một anh đen còn trẻ, còn cái võng là cái võng nhà binh của quân đội Việt Nam Cộng Hòa hồi xưa. Tôi nói bằng tiếng Pháp: "Bonjour!" Anh ngừng ca, ngồi dậy nhìn tôi mỉm cười, rồi cũng nói "Bonjour". Tôi hỏi, vẫn bằng tiếng Pháp:

- Anh hát cái gì vậy?

Hắn đứng lên, vừa bước về phía tôi vừa trả lời bằng tiếng Pháp:

- Một bài ca của Việt Nam. Còn ông? Có phải ông là le chinois làm việc cho hãng đường ở Borotou không? Tôi trả lời, vẫn bằng tiếng Pháp:

- Đúng và sai! Đúng tôi làm việc ở Borotou. Còn sai là vì tôi không phải là người Tàu. Tôi là người Việt Nam.

Nghe vậy, hắn tròn mắt có vẻ vừa ngạc nhiên, vừa mừng rỡ, rồi bật ra bằng tiếng Việt, giọng đặc sệt miền Nam, chẳng có một chút lơ lớ:

- Mèn đéc ơi! ... Bác là người Việt Nam hả?

Rồi hắn vỗ lên ngực:

- Con ...con cũng là người Việt Nam nè!

Thiếu chút nữa là tôi bật cười. Nhưng tôi kìm lại kịp, khi tôi nhìn gương mặt rạng rỡ vì sung sướng của hắn. Rồi tôi bỗng nghe một xúc động dâng lên cổ. Thân đã lưu vong, lại "trôi sông lạc chợ" đến cái xứ "khỉ ho cò gáy" may mắn gặp được một người biết nói tiếng Việt Nam và biết nhận mình là người Việt Nam, dù là một người da đen, sao thấy quý vô cùng. Hình ảnh của quê hương như đang ngồi lên trước mắt tôi...

Tôi bước tới bắt tay hắn. Hắn bắt tay tôi bằng cả hai bàn tay, vừa lắc vừa nói huyền thuyên:

- Trời ơi!... Con mừng quá! Mừng quá! Trời ơi!... Bác biết không? Bao nhiêu năm nay con thêm gặp người Việt để nói chuyện cho đã. Bây giờ gặp bác, thiệt... con mừng "hết lớn" bác à !

Rồi hấn kéo tôi lại võng:

- Bác nằm đi! Nằm đi!

Hấn lại đồng gạch "bờ-lóc" gần đấy lấy hai ba viên kê bên cạnh võng rồi ngồi lên đó, miệng vẫn không ngừng nói:

- Con nghe thiên hạ nói ở Borotou có một người Tàu. Con đâu dè là bác. Nếu biết vậy con đã phóng Honda vô trông kiếm bác rồi! Đâu đợi tới bây giờ...

Hấn móc gói thuốc, rồi mời tôi:

- Mời bác hút với con một điếu.

Hấn đưa gói thuốc về phía tôi, mời bằng hai tay. Một cữ-chỉ mà từ lâu tôi không còn nhìn thấy. Một cữ chỉ nói lên sự kính trọng người trưởng thượng. Tôi thấy ở đó một "cái gì" rất Việt Nam. Tôi rút điếu thuốc để lên môi. Hấn chẹt quẹt máy, đưa ngọn lửa lên đầu điếu thuốc, một tay che che như trời đang có gió. Tôi bập thuốc rồi ngạc nhiên nhìn xuống cái quẹt máy. Hấn nhăn răng cười:

- Bộ bác nhìn ra nó rồi hả?

Tôi vừa nhả khói thuốc vừa gạt đầu. Đó là *loại quẹt máy Việt Nam *, nhỏ nhỏ, dẹp lép, đầu có nét cong cong. Muốn quẹt phải lấy hấn cái nắp ra chớ nó không dính vào thân ống quẹt, bằng một bản lẻ nhỏ như những quẹt máy ngoại quốc. Hấn cầm ống quẹt, vừa lật qua lật lại vừa nhìn một cách triu mến:

- Cửa ông ngoại con cho đó! Ông cho hồi ông còn sống

Rồi hấn cười:

- Hồi đó ông gọi con bằng "thằng Lọ Nồi".

Ngừng một chút rồi tiếp:

- Vậy. mà ông thương con lắm à bác!

Hấn đốt điếu thuốc, hit một hơi dài rồi nhả khói ra từ từ. Nhìn cách nhả khói của hấn tôi biết hấn đang sống lại bằng nhiều kỷ niệm... Tôi nói:

- Vậy. là cháu lai Việt Nam à ?

- Dạ. Má con quê ở Nha Trang.- Rồi má cháu bây giờ ở đâu?

Giọng của hấn như nghẹn lại:

- Má con chết rồi. Chết ở Nha Trang hồi chiến tranh năm 1975.

- Còn ba của cháu?

- Ông hiện ở Paris . Tụi này nhờ có dân Tây nên sau 1975 được hồi hương. Con đi quân dịch cho Pháp xong rồi, về đây ở với bà nội. Con sanh ra và lớn lên ở Sai Gòn, về đây, buồn thú ruột thú gan luôn!

Tôi nhìn hấn một lúc, cố tìm ra một nét Việt nam trên con người hấn. Thật tình, hấn không có nét gì lai hết. Hấn lớn con, nước da không đến nỗi đen thùi lùì như phần đông dân chúng ở xứ này, nhưng vẫn không có được cái mau cà phê lợt lợt để thấy có chút gì khác khác. Tóc xoắn sát da đầu, mắt lồi với đôi môi dày...

Tôi chợt nói, nói một cách máy móc:

- Thấy cháu chẳng có lai chút nào hết!

Hấn nhìn thẳng vào mắt tôi, giọng nghiêm trang:

- Có chớ bác. Con có lai chớ bác.

Hấn xoè hai tay đưa ra phía trước, lật qua lật lại:

- Bên nội của con nằm ở bên ngoài đây nè.

Rồi hấn để một tay lên ngực, vỗ nhẹ nhẹ về phía trái tim:

- Còn bên ngoài nó nằm ở bên trong. Ở đây, ở đây nè bác.

Bỗng giọng hấn nghẹn lại:

- Con lai Việt Nam thiệt mà bác! Ngoài thì đen thui, còn bên trong thì vàng khè Bác ơi

Trong khoảnh khắc, tôi xúc động đến quên mất màu da đen của hấn, mà chỉ thấy trước mặt một thanh niên Việt Nam, Việt Nam từ xương tủy, tới lời lẽ nói năng. Tôi nói, vỗ nhẹ lên vai hấn mấy cái, gạt đầu nói:

- Ở.... Bác thấy. Bây giờ thì bác thấy...

Hấn mỉm cười:

- Ở đây người ta nói con không giống ai hết, bởi vì con hành động cư xử, nói năng không giống họ. Bà nội con cũng nói như vậy nữa! Còn con thì mỗi lần con nhìn trong gương, con vẫn nhận ra con là người Việt Nam . Bác coi có khổ không? Rồi nó nhìn tôi, một chút triu mến dâng lên trong ánh mắt:

- Bây giờ con gặp bác rồi, con thấy không còn cô đơn nữa. Gặp một người giống mình, ở cái xó xa xôi hẻo lánh này, thiệt là trời còn thương con quá!

Tôi im lặng nghe hấn nói, nhìn hấn nói mà có cảm tưởng như hấn đang nói cho cả hai: cho hấn và cho tôi. Bởi vì cả hai cùng một tâm trạng... Hấn vẫn nói, như hấn thèm nói từ lâu:

- Nhớ Sai Gòn quá nên con hay ca vọng cổ cho đỡ buồn. Hồi nãy bác lại đây là lúc con đang ca bài "Đường về quê ngoại" đó bác.

- Bác không biết ca, nhưng bác cũng rất thích nghe vọng cổ.

Giọng nói hần bỗng như hăng lên:

- Vọng cổ là cái chất của miền Nam mà bác. Nó không có lai Âu lai Á gì hết. Nó có cái hồn Việt Nam cũng như cá kho tộ, tô canh chua. Bác thấy không? Bởi vậy., không có gì nhắc cho con nhớ Việt Nam bằng bài ca vọng cổ hết.

- Bác cũng vậy.

Tôi nói mà thăm phục sự hiểu biết của hần, và tôi thấy rất vui mừng có một người như vậy để chuyện trò từ đây về sau....

Có tiếng máy bay đang đánh một vòng trên trời. Chúng tôi cùng đứng lên, hần nói:

- Nó tới rồi đó. Con phải sửa soạn xe tắc-tơ và rờ-mốt để lấy hành lý. Con làm việc cho hãng Air Afrique.

Rồi hần nắm tay tôi lắc mạnh:

- Thôi, bác đi mạnh giỏi. Con tên là Jean. Ở đây ai cũng biết "Jean le Vietnamien" hết. Chừng dìa lại đây bác ghé con chơi, nghen.

Bỗng, hần ôm chầm lấy tôi siết nhẹ rồi giữ như vậy không biết bao nhiêu lâu. Tôi nghe giọng hần lạc đi:

- Ghé con nghe bác... Nhớ nghen Bác...

Tôi không còn nói được gì hết. Chỉ vừa gật đầu vừa vỗ vỗ vào lưng hần như vỗ lưng một người con... Khi hần buông tôi ra, tôi thấy hai má của hần ướt nước mắt. Tôi vội quay đi, làm lúi bước nhanh nhanh về nhà ga mà nghĩ thương cho "thằng Jean le Vietnamien". . Hồi nãy nó ôm tôi, có lẽ nó đã tưởng tượng như là nó đang ôm lại được một góc trời quê mẹ...

...Trên máy bay, tôi miên man nghĩ đến "thằng Jean" rồi tự hứa sẽ gặp lại nó thường. Để cho nó bớt cô đơn. Va cũng để cho tôi bớt cô đơn nữa!

Bây giờ, viết lại chuyện Jean mà tôi tự hỏi, "Trong vô số người Việt Nam lưu vong hôm nay, còn được bao nhiêu người khi nhìn trong gương vẫn nhận ra mình là người Việt Nam? Có được bao nhiêu người còn mệnh mang trong lòng bài ca vọng cổ, để thấy hình ảnh quê hương vẫn còn nguyên trong đó?"

Tiểu Tử